

സ ഞാ റി—

Traveller.

ശാസ്ത്രമംഗലം പി. രാമകൃഷ്ണപിള്ള.

സ ഞാ റി .

ഗ്രന്ഥകർത്താ,
ശാസ്ത്രമംഗലം പി. രാമകൃഷ്ണപിള്ള.

പകർപ്പവകാശം ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്.

നേരംപതിപ്പ് കൂപ്പി 1000.

വി. വി. ഗുപ്ത (അഞ്ച്), തിരുവനന്തപുരം.

[വില്പന കേന്ദ്രം ന.]

ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ ആഭിമുഖീകൃത പുസ്തകം പ്രസിദ്ധീകരണം.

അവതാരിക.

ശ്രീമാൻ ശാസ്തൃമംഗലം, പി. രാമകൃഷ്ണപിള്ള എന്നരുളുടെ പല ഖണ്ഡകാവ്യങ്ങൾ ചൊല്ലിക്കേട്ടു അസ്വപദങ്ങളാൽ ഇടയായിട്ടുള്ളവർ മഹാജനങ്ങളിൽ പലരും ഉണ്ടായിരിക്കും. കേവലം പ്രാകൃതങ്ങളും നമുക്കു ജിഹ്വസ്പോലും തോന്നത്തക്ക വയുമായ പാത്രങ്ങളെ തിഞ്ഞെടുത്തു തന്മയത്വം ചരത്തി വണ്ണിച്ചും, അവയിൽ പ്രകൃത ഉദാസീനങ്ങളായ നമ്മുടെ ഭാഷയിലുള്ള അവയിലേയ്ക്കു പ്രേരിപ്പിച്ചും, അവയോടു സോദര്യബോധം ഉണർത്തി ഒടുവിൽ നമ്മെ അനുകമ്പാചരവശരാക്കിത്തീർക്കുന്നതിനുള്ള ശക്തിയാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കവിതയുടെ വിശിഷ്ടഗുണമായി എനിക്കു് അനുഭവപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു്. “ഭക്ത്യകമാരനോടു്,” “പശുവും കിടാവു്” “അമ്മനെക്കാണമാൻ തത്ര ഞാൻ കൂടെപോരട്ടെയോ” ഇന്ദ്രാദി അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃതികൾ നമ്മിൽ പലരും കേൾക്കാനും അത്യധികം ആനന്ദിക്കാനും ഇടയായിരിക്കും. ഈ കാവ്യശകലങ്ങളുടെ മാധുരി വിടരുന്ന പുഷ്പങ്ങളുടെ പരിമളം പൂലർകാവത്തെ കാറ്റിലെന്നോണം നമ്മുടെ സുരണയിൽ എപ്പോഴും ലഗ്നമായിത്തന്നെ ഇരിക്കും.

ഇപ്രകാരമുള്ള ഒരു കവിയുടെ ഈ കൃതിയെ ബഹുജനസമക്ഷം അവതരിപ്പിക്കുന്നതിൽ എനിക്കു് ഏറ്റവും ചാരിതാർത്ഥ്യമുണ്ടു്. എന്നാൽ പ്രകൃതഗ്രന്ഥം, മേല്പറഞ്ഞവയുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ട ഒരു സ്വന്തകൃതിയല്ല. ഇതു് ഒരു തർജമയാണ്. ഒരു കവി അദ്ദേഹമായി പ്രകാശനത്തിനു് ഇടയാക്കേണ്ടതു് സ്വന്തകൃതിയോ, തർജമയോ എന്നുള്ളതിനെപ്പറ്റി രണ്ടുപക്ഷം വരാം. ഒരു പ്രസിദ്ധ കവിവന്റെ ഹസ്താചലംബത്തോടുകൂടി തന്റെ മൃഗ്ധയായ കവിതാവനിതയെ നാട്ടു

രംഗത്തിൽ അവതരിപ്പിക്കുക എന്നതിൽ ഒരു ചിത്രമില്ലാതെയില്ല. എന്നാൽ ഒരു പ്രൗഢനായ കവിവരൻ അനുകൂലമായ ഭാഷയിൽ ഭംഗിയായവണ്ണം പ്രകാശിപ്പിച്ചിട്ടുള്ള അശയങ്ങൾ ദേശാന്തരത്തിലും ഭാഷാന്തരത്തിലും ഉജ്ജ്വലിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നത് ഏവർക്കായാലും ദൃഷ്ട്യരമായ ഒരു അരംഭമല്ലേ എന്നുള്ളത് ഗണനീയമായ ഒരു സംഗതിയാണ്; എങ്കിലും ഇത്തരം പ്രൗഢതകൾ മലയാളത്തിലേയ്ക്കു പകരത്തെ തരമില്ല. എന്തെന്നാൽ ഇതരഭാഷകൾ അറിയാത്ത സഹൃദയന്മാർക്ക് ഇവ പരിചയപ്പെടേണ്ടതായിത്തന്നെ ഇരിക്കുന്നു. അതു മിസ്റ്റർ, രാമകൃഷ്ണപിള്ളയെപ്പോലെയുള്ള സഹൃദയന്മാർ തന്നെ ചെയ്യേണ്ടതുമാണ്. മൂലഗ്രന്ഥത്തിൽ തുളുവിനിൽക്കുന്ന രസം പാത്രപ്പകർച്ചയിൽ അല്ലാത്തതായിട്ടെങ്കിലും ചോന്നുപോയിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അതു കാലദേശാവസ്ഥകളാൽ അപരിചിതമാണെന്നു നിസ്സംശയം പറയാം. ചിലേടത്തു മൂലഗ്രന്ഥത്തിൽനിന്നും കൂടുതലായി വല്ല അംശവും കാണുന്നുവെങ്കിൽ അതു രസാനുഗ്രഹവും അർത്ഥപോഷകവുമാണെന്നും ബോധ്യമാകും. പ്രസന്നവക്ത്രത്തിൽ മുദുവചസ്സുപോലെ, "അഖിലാഃഖേ തൃക്കൈകളാലത്തപ്പുവിട്ടു പോലെ" "അവനീശരതുകണ്ടു കൊതികൊള്ളട്ടേ" ഇത്യാദി ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു കാണുന്ന സ്വന്തം മനോധർമ്മങ്ങളുടെ മാധുരി അനുഭവൈകവേദ്യമാണ്.

പ്രകൃതകൃതി "ഗോൾഡ് സ്മിത്ത്" എന്ന അംഗല മഹാകവിയുടെ Traveller (ട്രാവെലർ) എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ തർജ്ജമയാണ്. നിർബന്ധമായ തിരസ്കരിച്ചിട്ടില്ലാത്ത സ്വയം മറഞ്ഞും, കവിസുഖമോയ ക്രാന്തദർശിതപംകൊണ്ടു് സർവ്വ സൂക്ഷ്മങ്ങൾ അറിഞ്ഞും അദ്ദേഹം പല നാടുകളിലും സഞ്ചരിച്ചതിന്റെ ഫലമാണ് ഈ ഗ്രന്ഥം. വിവിധരൂപമായ ബാഹ്യപ്രകൃ

തി, വിവിധ സാമൂഹിക വ്യവസ്ഥകളിൽ പെട്ടിട്ടുള്ള മനുഷ്യ പ്രകൃതി, സഹോപരി താൻ തന്നെയും അഞ്ച് ഈശ്വരന്മാർക്കു വിഷയഭൂതമായി അദ്ദേഹം നിവ്യാജം നിഷ്കർഷിച്ചിട്ടുള്ളത്. സൗന്ദര്യ ഗാംഭീർവ്യാദികൾകൊണ്ട് ഹർഷാതുര്യോനകങ്ങളെ ജനിപ്പിക്കുന്ന പ്രകൃതിവിലാസങ്ങൾ ഏറ്റവും ഹൃദയംഗമമായ രീതിയിൽ ഇതിൽ വർണ്ണിച്ചിട്ടുണ്ട്. മനുഷ്യർ പല സമുദായങ്ങളിലായി പാർത്ത് നിൽക്കുന്നിട്ടുള്ള സ്ഥാപനങ്ങൾ, ഭൗതികപ്രകൃതിപ്രസ്ഥാനങ്ങൾ, അപാരങ്ങൾ ഇവയൊന്നുമല്ല. മനുഷ്യൻ അനന്ദം, ചാരിതാത്മ്യമോ, സാഹചര്യമാ നർകുന്നതെന്നും, ഈ സമുദായങ്ങൾ തമ്മിൽ താരതമ്യപ്പെടുത്തുവോൾ ഗുണദോഷങ്ങൾ തുല്യമാണ് എന്നും, സ്നേഹം, അനുകമ്പ മുതലായ മനുഷ്യാചിതഗുണങ്ങളെ പോഷിപ്പിക്കുന്നതിലേക്കു മനുഷ്യജീവിതത്തിനു പരിപൂർണ്ണ സിദ്ധിക്കുന്നുള്ളു എന്നും അദ്ദേഹം സിലാന്തിക്കുന്നു. എന്നു മാത്രമല്ല അത്മസുഖം അരാഞ്ഞു ലോകം മുഴുവൻ ചുറ്റി സഞ്ചരിച്ചാലും അതു സിദ്ധിക്കാവുന്നതല്ലെന്നും; മഴ, മഞ്ഞു, ഇടി, മിന്നൽ മുതലായവയുടെ കളിസ്ഥലമായ മേഘമേഖലയിൽനിന്നും ഉയന്നു നിത്യസൂര്യപ്രകാശത്തിൽ ഉജ്ജ്വലമായിരിക്കുന്ന ഒരു അത്യുന്നതമായ പർവ്വതമെന്നപോലെ ലൗകികങ്ങളും ക്ഷുദ്രങ്ങളുമായ വികാരങ്ങളെ അതിക്രമിച്ച് നിത്യബോധാനുഭവത്തിൽ തന്നെത്താൻ ലയിക്കുന്നവനു മാത്രമേ ശാശ്വതാനന്ദം ലഭിക്കുന്നുള്ളൂ എന്നും ഉള്ള സ്വാനുഭവത്തെ അദ്ദേഹം ലോകത്തിന് ഉപദേശിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ഇങ്ങനെ സർവ്വ പ്രകാരണയും വിശിഷ്ടമായ ഒരു ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ തർജ്ജമയാണ് ഈ കൃതി എന്നു പറയുവോൾതന്നെ കൈരളിക്ക് ഇത് ഒരു അപൂർവ്വ ധനമായിത്തീരുന്നതുള്ളതിൽ സന്ദേഹത്തിന് അപകാരമില്ലല്ലോ. തർജ്ജമയിൽ ചില

ലാഗങ്ങൾ ഉൾപ്പെട്ട് അവയെ വിചിന്തനം ചെയ്യുന്നതു് സാ
 മാനംവാങ്ങുന്നതിനു മുമ്പിൽ samples (മാതൃക) കണ്ടു പരി
 ശീലിച്ചിട്ടുള്ള അധ്വാനികളോകത്തിനു് ആപശ്ചമെന്നു തോന്നി
 യേക്കാം. എന്നാൽ എത്രയും പരിമിതമായ ഈ ഗ്രന്ഥം വാ
 യിക്കാൻ ഉത്സുകരായ മഹാജനങ്ങളെ അതിലും വിസ്മൃത
 മായേക്കാവുന്ന അപതാരികകൊണ്ടു് ഇനിയും തടഞ്ഞുനിറു
 ത്താൻ ഞാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നില്ല.

Beach Bungalow }
 18-1 - 1104

V. KRISHNAN TAMPY B. A.
Principal, Sanskrit College.
 Trivandrum.

സ ഖ ഞ ഞ ഞ .

(വഞ്ചിപ്പാട്ട്)

സോദര! ഞാൻ സുദൂരത്തിൽ സുഹൃത്സംഗമെന്നേ പാര-
മാതൃരനായലസമിന്നലഞ്ഞീടുമ്പോൾ.

മരം പരന്നൊഴുകുന്ന (1) “സ്നേഹിതൻ” പരിസരത്തിലോ;
ജിഹ്വസഞ്ചാരിയാം (2) “പോ”വിൻ പ്രാണഭേദത്തോ;

പിന്നെയും മുന്നോട്ടു, യന്തിത്താവളമത്ഥിച്ചു കൊണ്ടു 5
വന്നവിരുന്നിൻ മുഖത്തേ കതകടപ്പാൻ,

കർമ്മിൾ മുരടിച്ച (3) “കോറിന്തി”ലെ കൃഷീവല-
പ്പരിഷകളുടെ കെട്ടു നടുവിൽ താനോ;

ചുഴിച്ചുകൂട്ടിയവട്ടം ചുംബിക്കുന്ന (4) “കമ്പോനിയാ”-
പാഴ്ചമുതിർത്തരിശിന്റെ വൻ പരപ്പിലോ; 10

ഏതു രാജ്യത്തു മെൻ കഴലഴലാൻ കടന്നാലു-
മ്മേതുമെൻ ചിത്തമങ്ങുനിന്നനങ്ങുന്നീല.

1. പ്രാണസിന്റെ വടക്കു കിഴക്കു ഭാഗത്തും വടക്കു കിഴക്കു ഭാഗത്തും കൂടെ ഷേകുന്ന ഒരു നദി.
2. ഇറാഖിലൂടെ വടക്കു ഭാഗത്തു് ഷേകുന്ന ഒരു നദി. അസ്സീറിയൻ കടലിൽ വീഴുന്നു.
3. അസ്സീറിയൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ ഒരു ഭാഗമായ ഇല്ലിറിയയിൽ ഉൾപ്പെട്ട ഒരു പ്രദേശം.
4. റോമൻ പട്ടണത്തിനു സമീപമുള്ളതും അധികം ജനങ്ങളില്ലാത്തതുമായ ഒരു പരപ്പ്.

സഗർഭ്യനാം നിന്നെ വിട്ടു നടപ്പതിന്നതിന്നേതും
പ്രഗത്ഭതയില്ല പ്രേമവഴുക്കൽ മൂലം.

പരസ്പരം നമ്മെ മേൽക്കും സ്നേഹശ്രവേലയ്ക്കു നീളം 15
പദം പ്രതി പെരുകുന്നു; ഭാരമേറുന്നു.

II

മൽ പ്രഥമഖണ്ഡോ! നിന്മേൽ നിത്യാശീസ്സു ചൊരിയട്ടെ!
തപൽകടുംബം കുലദൈവം കാത്തുകൊള്ളട്ടെ:

ദിനപരിണതിയൊടും പണിത്തീരക്കൊതുക്കിവ- 20
ന്നണയുന്നോരിണങ്ങിലനുകയയാൽ,

വിവിധവിനോദയുക്തം വിവിതസതക്രതിചെയ്യും
തവസദനമാനന്ദനിദാനമാക!

സങ്കടദാരിദ്ര്യദിയാൽ സന്തപിച്ഛ്യാക്കല്ലാം സുഖ-
സങ്കേതം നിൻ ഗേഹം സന്ധൽസമ്പൂർണ്ണമാക!

നഷ്ടവിവേമെന്നാലും മിഷ്ടമായ് താനതിഥികൾ- 25
ക്കിഷ്ടമായപ്പിന്നമന്നമമൃതമാക!

അരോഗ്യസൗഭാഗ്യലക്ഷ്മി അടിക്കളിക്കുന്ന കാന്തി-
പൂരകലഗേഹങ്ങൾ നിൻകടുംബാംഗങ്ങൾ,

ഫലിതവിനോദചേഷ്ടാകലവികൾ കൊണ്ടു ചിരി- 30
ച്ചിളകിയല്ലസിച്ഛുണ സരസമാക്കും.

ഗൃഹാഗതരുടെ ചില ദുരിതാനുഭവങ്ങൾ കേ-
ട്ടുകകുമ്മോടും ചുട്ടനെടുവീർപ്പിടും.

ലോക്യം കൊണ്ടുണിന്നു ലജ്ജകാട്ടുന്നോരെ നിർബന്ധിച്ചി-
ട്ടാകണ്ഠമൂട്ടീടുമടുത്തിരുന്നു തന്നെ.

അന്യാനുഭവോപചാരമൊന്നേ പരമാനന്ദമെ- 35
ന്നന്നനുഭവിച്ചഭിരുചിതേടുന്നു.

III

എൻകഥയോ കുപ്പം! കുപ്പം! മേവം മഥാ മഥങ്ങളിൽ
പങ്കുകൊൾവാൻ ധരതവിധി വിധിച്ചതില്ല.
ദയനീയമെന്റെ ജന്മം ദേശാടനം കൊണ്ടു തന്നെ
കഴിയുന്നു കടനത്തിൻ കളിനിലമായ്. 40

മരുമരീചികകണ്ടു മതിമറന്നിതാ നിന്നു
മഠീതലമഖിലം ഞാൻ വലം വയ്ക്കുന്നേൻ.
കണ്ണത്തുനോരകലത്തിൽ കാണുന്ന ഞാനിതാ ഹൃദ്യം
പുണ്യോദയം പുരുസുഖം സുലഭമായ് താൻ. 45

വാനം കുനിഞ്ഞുമവയ്ക്കും വസുന്ധരാനന്തം പോലതും
ജാനങ്ങളണഞ്ഞിടും തോറമകന്നിടുന്നു. 45
നടക്കുവാനല്ലോ വിധി നാടെങ്ങുമി പ്രപഞ്ചത്തിൽ
കിടക്കുവാനെന്നിങ്ങെന്നോരിടമില്ലാതെ.

IV

അളെത്താത്തോരണ്യമോ(1)മാൽപ്പ്ലെന്നോരീയചലത്തിൻ
കോളും കൊടുങ്കാറ്റും കേറക്കൊടുമുടിമൽ, 50
പാടേജനപദത്തെക്കാൾ പൊക്കമേറും ദിക്കിൽനിന്നും
താഴ്ന്നുണ്ടും കഥയൊന്നു ചർച്ചചെയ്യട്ടെ.
ഇന പദമിടംചെറുത്തിരുന്നിതാകാണുന്നുതൊ-
ന്നവധി സാമ്രാജ്യങ്ങളുടേ സ്ഥലത്തിൽ.

* അർക്കപ്പ് ഇററലിയുടെ വടക്കുഭാഗത്തു കിടക്കുന്ന വളരെ ചെറുക്കു
ള ഒരു പർവ്വതം.

കാസാരകാന്താരകാന്തിപുരപുരസമതല
പ്രാസാദകൂടങ്ങൾ, പൊട്ടകൂടമാടങ്ങൾ.

55

ലോകശില്പിയെല്ല ചിത്തലോഭനീയതരചിത്ര-
വേലകൾക്കു നിർദ്ദേശന ശാലയെന്നോണം.

V

ആനന്ദസംഭാരാഗാരമാമിങ്ങന്യകൃതമീനന്മാ-
രാവലാതിപ്പെട്ടുവാണെന്തത്രപ്തിമൂലം!

60

സാധാരണന്മാക്കൊട്ടേറെസ്സാരമായിത്തോന്നുംസുഖ-
സാധനങ്ങൾ വിജ്ഞാനികൾ സാവജ്ഞം കാണും.

ശാസ്ത്രപാഠമലയാഷ്ട്രമൃത്തികളേ നിങ്ങളെത്ര-
മാത്രം മേനിപ്പകിട്ടുകൾ കാട്ടിയെന്നാലും,

എളിയകാച്ചുങ്ങളെല്ലാമേഴുകൾക്കു വലുതുതാ-
നെലിമാളമെലിയ്ക്കേഴു നിലമാടംതാൻ.

65

മാനുഷസുഖത്തെല്ലാം സാനുകമ്പം മാനിപ്പതേ
ജ്ഞാനത്തിന്റെ യഥാർത്ഥാവസാനമായുള്ളൂ.

സുരചിരഘനധനസുരോന്വേഷണങ്ങളേ!
സുരഭിലഫലോദാരകേശരങ്ങളേ!

70

നിരന്തരാഗതപോതഭംസരോവരങ്ങളേ!
പരംപണിത്തിരക്കെഴും കൃഷീകരരേ!

നിരസ്തുസങ്കടം നിങ്ങൾ നേടീട്ടുണ്ടു ധനമിതാ
സമസ്തയുമെനിക്കായി സമർപ്പിക്കുന്നു.

ബ്രഹ്മാണ്ഡണ്ഡോരത്തിന്നു നിർമ്മത്സദാദാദൻതാ-
നിമ്മഹാജഗൽസാമ്രാജ്യജന്മാവകാശി.

75

VI

മാനഷലോകാനുഗ്രഹനാനുസൃദ്ധി വേങ്ങർ
ഞാനിങ്ങിതാനിരന്നു കണ്ടാനന്ദിക്കന്നേൻ.

പക്ഷേമദ്ധ്യേ മദ്ധ്യേനമുടച്ചുണ്ടു മർത്യാമോദ
നിക്കേപമിരയ്ക്കു മാത്രമല്ലമാണല്ലോ. 80

കൃപണൻ തൻദ്രവിണസംഭരണഭോജനം തുറ-
ന്നതിഗ്രഹംകിലുങ്ങാതെ പലചാറെണ്ണി

വരിവരിയായടുക്കിവച്ചുനാണുങ്ങളെ നോക്കി-
പ്പരിതോഷലഹരിയിൽ പതിക്കുംനേരം 85

അപ്പോഴപ്പോഴസംതൃപ്തനായിപ്പാരമഴലാളോ;
അപ്പോലെ നിർവൃതിയിലും നിറുന്നു ചിത്തം.

പരമാത്മപരാന്ദപരിവൃതപദമൊന്നി
പ്പരന്നപാൽപ്പട്ടിൽ കാണാൻ കൊതിച്ചിടുന്നേൻ.

നടന്നുനട്ടതിരിഞ്ഞൊരൊനിക്കുന്നാട്ടാധാനന്ദ-
മടഞ്ഞിടുന്നതുകണ്ടങ്ങടങ്ങാമല്ലോ. 90

VII

എന്നാലിങ്ങു ശുഭ്രമതലമെങ്ങേവരം വിദ്വ-
ന്മന്ത്രോന്മാഖതിലാര മാഗ്ഗദശിയാം.

ശിലഃപാലും മരവിയ്ക്കും ശീതമേഖലയിലുള്ളോ
കുളകിലുത്തമസ്ഥാനമപിടം തന്നെ.

“(1)നെടുനിശയെത്ര നമ്മുഖധമമെന്തിളകിയ 95
കടൽതരം നിധിക്കേതു കിടവരുമോ.”

1 ശീതമേഖലാപ്രദേശങ്ങളിൽ വടകാലത്തു അനേകം ആഴ്ചകൾക്ക് നേരിട്ട് സൂര്യോദയമേ ഉണ്ടാകുന്നില്ല.

താടിയുള്ളും തണുപ്പേറ്റുവാടി വിവണ്ണമായ് സപത
നാട്ടുനാകനഗരമെന്നേവം പുകഴ്ത്തും.

മദ്ധ്യരേഖാപ്രദേശത്തിലത്ര്യധികം കിതച്ചേറ്റ-
മുണ്ണുമററങ്ങു തിയാറ്റും കൃഷ്ണവണ്ണന്മാർ. 100

“തങ്കത്തരിമണൽപുറം തത്താദൃക് സമുല മധു-
സംഭാരപുമുള്ളതി” ഞ്ഞെന്ദേ ഹോഷിക്കുന്നു.

ഈഷലവറീഷദുഷ്ണാർമ്മിനെഞ്ചിട്ടുനീതിടും നല്ലോ-
ലാതപസേവനംചെയ്യാട്ടാനന്ദിച്ചീടും.

കൊടുവെയിൽക്കടച്ചുകൂളികൊണ്ടു കണ്ണമഞ്ചു
മിടമെങ്കിലുമവക്തമരലോകം. 105

VIII

ജന്മദേശാഭിമാനത്തിന്നുന്മാദമാണിദമാക്കും
തന്നുടെ നാടൊന്നേ ശുഭ മന്ദിരമാവു.

സ്വദേശസ്തേധികളേവം സ്തുതിക്കട്ടെ, സൂക്ഷ്മമായ് ഭൂ-
പ്രദേശവാസ്തുവസ്ഥിതി പരിശോധിച്ചാൽ, 110

ഗുണദോഷതരാതരം ഗണന ചെയ്യുവോരെങ്ങും
ജനസുഖശരാശരി ശരിയായ് കാണം.

പ്രകൃതിദത്തമാം ശുഭവിഭവമോ പ്രപഞ്ചത്തിൽ
കൃതകമംഗലങ്ങളോ സുഖമന്ദളം.

കന്നാരോടത്തേറ്റമെന്നാ, ലന്യമല്ല; മിവാറണ്ടും
കന്നിനൊന്നിത്തരം കുറ നിറവേറ്റുന്നു. 115

IX

കുറമററ കൂറുണ്ടൊപ്പമിപ്രകൃതിയ്ക്കുപ്രേരേടും
പെററമ്മയ്ക്കുനൂ പോൽ പ്രീതിപുത്രരോടെല്ലാം.

ഏകതാനഫലധ്യാനോപേതമലപാനിപ്ലോനെന്നു-
മേകമഞ്ച സ്വകീയസ്വമേകാന്താനന്ദം. 120

ശ്രീലാമാതാവുവർത്തിൽ ചോലുഷരഭ്രമിയിലും
വേലചെണ്ണോക്കിലയിട്ടു വിളയിടുന്നു.

കർശമാം കല്ലിനേയും കാലപരിശീലനത്താൽ
മക്കൾക്കഞ്ചമഞ്ജുധൂളിമെത്തയാകുന്നു.

കൃതമകാലപ്രദത്തവൃത്തിസുഖസന്ധത്തിക-
ളിത്രമാത്രമല്ലെണ്ണത്തിലെ ത്രയോകൂടും. 135

ഭൂതിയും വാണിജ്യവും പ്രഖ്യാതിയും മേദുരമാന
സ്വതന്ത്ര്യവും സന്തുഷ്ടിയും സ്വായത്തമാകും.

ചുന്നാലുമെന്തിചതമ്മിമേത്രമേത്രമിണങ്ങുകി-
ല്ലൊന്നാലൊന്നിൻ കഥപോലുമൊടുങ്ങിപ്പോകും. 130

ധനം, സ്വതന്ത്രതയിവധാരാമുഖമുജ്ജ്വാല നാട്ടി-
ലകം പുകഞ്ഞീട്ടു മേററമത്രപ്തിമൂലം.

പ്രവൃദ്ധവർത്തകമെങ്ങു പ്രവൃത്തമങ്ങിമാന-
പ്രസക്തിയുമറ്റം യശഃപ്രതിഹൃയും പോം.

ചുന്നാകിലു മോശോ നാടും തങ്ങൾ തങ്ങൾക്കിചററയി- 135
ലൊന്നിലഭിലാഷമാൻതാദരിച്ചീടും.

“രണ്ടു പക്ഷമില്ല തങ്ങൾ കൊണ്ടതൊന്നേ കലദൈവം
കണ്ടകല്പനികൾ മററ കലകളെല്ലാം”

ഇടം കൃതായ്തകൊണ്ടു മതിമറന്നതിലുണ്ടു
 സ്വതസ്സിലമതിൽ ദോഷമനുഭവിക്കും. 140
 കരിമ്പും ചേരോടേ തിന്നാൽ കയ്യു മേതും കാണിക്കിന്നു
 തരിമ്പും കൂടിയാൽ കായ്തും തകരാറാകും.

X

നിരന്നിങ്ങു കാണുന്നോ ന നാനാശാജ്യങ്ങളിലുമി-
 പ്പറഞ്ഞതിൽ പരമാത്മം പരിശോധിക്കാം.
 ഉടയവരില്ലാതിങ്ങീച്ചത്രകതന്നിൽ കാററ- 145
 ത്തിടയിട ചിപ്പിടുമെടുടിയെപ്പോലെ,
 സ്വന്തമനക്രേശം തീരെ മറന്നു ഞാൻ മഹാഭോക-
 സന്താപത്തിൽ കുറേ നേരം പങ്കുകൊള്ളട്ടെ.

XI

വലത്തതാദൂരത്തായി വാട്ടമററിറവിലാജ്യം 150
 വസന്തഭാദുരി പോലെ വിളങ്ങിടുന്നു.
 നിവന്നു കാണുന്നുണ്ടതിൽ നീണ്ടനട്ടെല്ലെന്ന ചോലെ.
 കിളന്റോ(1) പ്പിനയനം, മതിന്നു ചുറ്റും.
 പടിപ്പടിയാച്ചി വച്ചു പിടിപ്പിച്ചുപോലെ വന-
 വലയങ്ങൾ രംഗസജ്ജാരസികതയിൽ.
 എഴുന്നിലപ്പടപ്പിൽ മീതിടയ്ക്കിടകാണാം ചില 155
 പൊളിഞ്ഞ ദേവലയത്തിൽ പരിശിഷ്ടങ്ങൾ.

XII

പ്രകൃതിക്കു പ്രജകളെ പ്രീണിപ്പിച്ചൊന്നാക്കുമെങ്കിൽ
 സുകൃതികളിവ,രിത സുരനഗരം.

അ പ്പിനയൻ ഇററവിയുടെ നട്ടെല്ലെന്നപോലെനീണ്ടുകിടക്കുന്ന പവ്തം.

ഫലഭരണതങ്ങളും തരഗുല്പലതകളി
ങ്ങലകിലുള്ളവ സർവ്വമിഹസുമാഭം.

160

അയനവൃത്തത്തെക്കാലപരിവൃത്തിമനുസരി-
ച്ചുലങ്കരിക്കുന്നവസുമാനിയ്യേ,
മാധവമാസത്തിലുദ്യമധുരി പൂണ്ടുത്തരദി,
ക്കാകമാനം മയക്കുന്ന മലരണിയും,

അഖിലാംബരതൃക്കൈകളാലത്തപ്പുവിട്ടതു പശുപത
വിലസുന്നി, താമസം നട്ടുനനച്ചുതല്ല.
സസുഖമിങ്ങുലാത്തുനം സുഗന്ധിയാമിളം
പ്രസന്നവക്ത്രത്തിൽ മുദുവചസ്സു പോലെ.

165

XIII

നിരവധി മധുരിമനിസർഗ്ഗസിലമാണിങ്ങു
നരമനോമഹിമ യ നശിക്കുന്നുള്ളു.

170

ഫന്തപഞ്ചേന്ദ്രിയ പ്രാപ്തപ്രഥമമൈത്ര നിസ്സാരം
ജന്തുസദൃശ്യം! ഇവർക്കതേ സന്തോഷമുള്ളു.

പരസ്സുപരാഹത പലതിനെ പിൻതുടന്ന്
മനസ്ഥിതിയെന്തേ മറിഞ്ഞുഷ്ടിക്കില്ല.

വിലുപുചിത്ത മൈദാലും വിലാസമത്തതാസക്തം,
ശ്വപുത്തിയെന്നാലുമേറ്റം വൃഥാവലേപം.

175

അധികഗൗരവം ഭാവം മല്ലകാന്യാകലം ശീലം
അതിമതരതഃ മതി, ഏകീ ചതിവു.

ഭക്തിഭാവപൂർവ്വം പൂർവ്വകൃതപാപകർമ്മ പ്രായ-
ശ്ചിത്തം ചെയ്യുമ്പോഴും ചിത്തം കരുഷോന്നുഖം.

180

വിടവഴങ്ങിയവിത്തവി പുലതപളത്തിയ
വിപത്തിങ്ങു ശേഷിച്ചേവം വിചരിക്കുന്നു.

വർണ്ണിച്ചു വാണിഭം കൊണ്ടു വൈശ്രവണ വിഭവത്തി-
ലെത്തിയിരുന്നിതീ രാജ്യമീയിട തന്നെ.

നിരന്നയന്നീതു നീളെ നഗരശ്രീ, നാലുപാടും 185
പരന്നിതു പണ്ടേപ്പോലെ പ്രതാപമന്നാൾ.

അടിഞ്ഞടിത്തറ പറ്റിക്കിടണ സൗധകൂടങ്ങ-
ളയന്നു ചെന്നുകാശത്തോടുതമ്മി വീണ്ടും.

തായർലുത്താൽ പ്രകൃതിയെ തുല്ലിടുതോല്ലിക്കമാറു
വാചുശല്യവിടശ്ചതവളന്നിതന്നാൾ, 190

വ്യാപാരമുരറു; മങ്ങി സ്വാപതേയപ്രശസ്തി; രംഗ-
മാപാദമസ്തകംമാറി; മറിഞ്ഞുസഖം.

പടയൊഴിഞ്ഞൊരുകളമെന്നുപാലെ പട്ടണങ്ങ-
ളടയനിശ്ചിനമായി, നിദ്രയിലാണ്ടു.

അനന്തമാമതം പെറോരാത്മസന്താനമാംദൃഷ്ട- 195
മനസ്ഥിതിനീക്കിയിങ്ങു ഖാക്കിയില്ലൊന്നും.

അമിതമാംകേതാധികൃ മാംശാഗ്രഹാനിയെന്നിവർ
ധമനിപൊട്ടിയപ്പോഴേ ധരിച്ചുതുളു.

XIV

പുഷ്പാഭോപധാസിയുടെ പുനശ്ശിഷ്ടകലകളാൽ
നഷ്ടചരിഹാരമിവർ നടത്തീടുന്നു. 200

അന്യശക്തിക്കനേകം നാളടിമപ്പെട്ടിരുന്നോര
ശൂന്യമാനമനസ്സിതിൽ മദിച്ചീടുന്നു.

പണ്ടുപുതിദന്ദികളെപിടിച്ചു പിൻവരംനീന്തി-
ക്കൊണ്ടു ജേതാവത്രഹോഷയാത്രാകാണ്ടാടും.

ഇന്നശതശിക്ഷണത്തിൽ സന്നശകതവരല്ലോ 210
തന്നിമിത്തം തരമില്ല ജൈത്രയാത്രയ്ക്കും.

ചിത്രപ്രതിമകൾവെച്ചു തൽസ്ഥാനത്തുയഥാകാലം
ചപ്രമെഴുന്നള്ളിച്ചിടർ തൃപ്തിനേടുന്നു.

ഉത്സാഹത്തിൽമുക്കുന്നണ്ടി തുല്യപ്രജ്ഞാമിവരെ 210
നിസ്സാരശൈശവക്രിയ ശിശുക്കളെപ്പോൽ.

ഉദ്യാനവീഥിയിൽ കല്ലിൽകൊത്തിവെച്ചതൊഴിച്ചിങ്ങു
സിദ്ധന്മാരുമില്ല ശുദ്ധമുഖാക്ഷിമാരും.

വിശിഷ്ടഭാവനയാകെ വിട്ടുമാറിമനസ്ഥിതി
നിക്രാഷ്ടമാ,യിവർക്കതേ നിർവൃതിയുമായ്.

രാജാധിരാജന്മാർ വാണരാജദ്ഗ്രഹപ്രകാരം- 215
ജാകാശദേശത്തുനഗപേതിച്ചുള്ളതും,

വീണകത്തിക്കിടക്കുന്ന വെണ്മാടവും ക,ണ്ടിത്രയും
വേണമോ കേവലമൊരാൾക്കിരിപ്പാനെന്നായ്,

വാരുലാപും വിസ്മയത്തിൽ വാപൊളിച്ചുനിന്നുപോയ 220
വീടുമില്ലാക്കൃഷ്ണീവലപ്പാമരവർഗ്ഗം

കൂറോടും തദ്ദമ്മരിപ്പുങ്ങൾ കൂട്ടിമേളിച്ചത്തറമേൽ
കൂരകെട്ടിക്കിടക്കൊണ്ടു കുതുകമാണ്ടു.

XV

പരഷമാം കാലദേശപ്രകൃതിയിലിതൊക്കൊളം
പരദോൽകൃഷ്ണന്മാരുണ്ടോ പരിശോധിക്കാം.

നിസ്സപരീതസ്വഭൂമിയിൽ (1) സ്വീസ്സുകർംസാഹസചൂവം225
നിത്യം പാടുപെടും ഫലംനിസ്സാരമല്ലോ.

വന്ധ്യമാംചൻകന്നുകളിങ്ങെന്നാനന്താൻ വിളഞ്ഞീടും

(2) കന്തം, വാളം; പടയാളിക്കൂട്ടവുമെന്ത്രേ!

ശിശിരതകൊണ്ടുപാരം മരവിച്ചു മന്ദവിങ്ങു
മധുമാസമാധുരിയോ പറഞ്ഞുകേട്ടി.

230

വസന്തകാലത്തെക്കൂടെ വെട്ടുപുറംപുറംകിട്ടെടുത്തു
സുഗന്ധവാതപോതത്തെചൻ കൊടുങ്കാരറുട.

സുംഭിലസുമ ചന്ദസുഷമയ്യ പകരമി-
ങ്ങിടയിടയിടിവാളു തിളങ്ങിക്കാണാം.

XVI

എന്തൊക്കെയായാലുമെന്തെ സംതൃപ്തികൊണ്ടിവർക്കിതു 235
സന്തതാമോദാർദ്രമാം സൗഗന്ധികാരാമം

ദയനീയംതന്റെറ ശേഖം, ദരിദ്രം ജീവിതമെന്ന-
ങ്ങൊരു ചന്ദമല്ല തല്ലാതില്ലായ്മമൂലം;

പ്രഭുക്കളും പ്രാസാദവും പ്രൗഢഭാവപ്രകാശവു-
മിടയ്ക്കുണ്ടുമില്ലവെക്കാരില്ലേണ്ടാക്കാൻ.

240

ഊതിബാലും മുതല്ലിവർക്കുലാനമേ ശീലം, സുഖ-
വിവേരിതികളേതും വിടിതമല്ല.

പരമാശ സപജീവിതപരിധിയ്ക്കുള്ളിലേ നിൽക്കൂ;
പരിതൃപ്തികന്നിമിത്തം പ്പറക്കുന്നിങ്ങും.

(1) സ്വീറ്റർസർ ലാൻഡിൽ ഉള്ള ജനങ്ങൾ (2) സ്വീറ്റർസർ ലാൻഡിൽ
ജനങ്ങളെല്ലാം നിമിത്തം അധികം പേക്കും കാലക്കുറവു മറ്റുമില്ലാത്ത
യി അത്ര രാജ്യങ്ങളിലേയ്ക്കു കടന്നു. അവിടങ്ങളിൽ അവർ ശ്രദ്ധിക്ക
സേവിക്കുന്ന ഭടന്മാരായി കലം കഴിച്ചുപോന്നു.

ലംഘനീദുകഴിഞ്ഞിമ്പൻ സുഖപുണ്ണം പ്രഭാതത്തിൽ 245
 പ്രഭുവെക്കാൾ പ്രസന്നനായുണന്നിടുന്നു.

വിഷശീതവാതം കൊണ്ടും വിഷമമി,ല്ലിവൻ ഹൃഷ്ട-
 മൃദുഗീതയുതം മദം നടന്നിടുന്നു.

തുടിപ്പിച്ചു ചുണ്ടക്കഴുത്തുവുകൊണ്ടു ജലോചരി,
 നികപ്പിൽ കണ്ണറപ്പിച്ചു നിന്നീടാം പക്ഷേ. 250

വെറും മലഞ്ചരിവുകൾ വെട്ടിവരമ്പുറപ്പിച്ചു-
 ഞഴുതൊരുക്കീടാമവനുസാഹചര്യം.

മഞ്ഞിൽ പതിഞ്ഞതു മൂലം മങ്ങിയകാല്പാടുനോക്കി-
 ചെന്നു ദരിദ്രഹൃദയങ്ങളിൽ ചിത്തയൊയ്യുത്താൽ,

അങ്ങുറങ്ങും മൃഗങ്ങളെ ആകമാനമിളക്കിവി- 255
 ട്ടാണെന്നായി വേട്ടയാടിക്കൊന്നൊടുക്കീടാം.

പകലേവം പലേതരം പരിതോഷകലവികൾ
 ഇരവായാലിന്ദമിതിലിരട്ടിയല്ലോ.

അരുണനസ്സമിക്കുമ്പോളാത്മഗോഹമെത്തുമിവൻ
 അരചൻ തന്നരമനയ്ക്കുകത്തെനോണം. 260

കുടുംബസാമ്രാജ്യകലകൂടസ്ഥനായ് കുടിലുളളിൽ
 നടുത്തുണും ചാരിതീകാഞ്ഞിരിപ്പുമായാൾ.

അരികിലിഗ്നി പ്രഭയിലാദീപ്താക്ഷാഭിരാമമാ-
 മരുമക്കുഞ്ഞുങ്ങളെക്കണ്ടാനന്ദമാളും.

അക്കൊച്ചു സാമ്രാജ്യ ചക്രവർത്തിനി, തൻ വലക്കൈയാ- 265
 മത്തുതാംഗി വിളമ്പീടു മത്താഴമപ്പോൾ.

വരുന്നോരലപഗർഭാകെ വാത്സല്യത്തോടവനന്തി-
 വിരന്തടുമുള്ളതു കൊണ്ടുള്ളുലിവോടും.

അവർ ചൊല്ലും കഥകൾ കേട്ടനാകലമുറങ്ങിടും;
അവനീശരതു കണ്ടു കൊതി കൊള്ളട്ടെ. 270

XVII

ഇടം മരുസ്ഥലമേകം മിതസുഖമവനുള്ളിൽ
സ്വദേശസ്തഥസന്യാത്രം സ്വരൂപിണന്നം.
കൂരയെച്ചുറ്റിക്കാണമക്കന്നം കാടുംതന്റെസപല്ല-
ഭൃതിക്കു സ്വദേശമെന്നി ഭീതിചേർക്കില്ല.
നീണ്ടുനേരേകിടപ്പാനും വേണ്ടുവോളമിടമില്ലാ-
ച്ചാവമാടത്തിലുമിങ്ങു ചാരിതാത്ഥ്യംതാൻ.
തന്നെനിദ്രയുമുയർത്തിച്ചുണ്വുവാതാഥതിക്കേകം
കുന്നുകളിവന്നുകേളീ മന്ദിരപ്രായം.

275

ഉഗ്രൻകാറിൽകൊടുക്കാടു ചീറിനുള്ളിതുളളുവോഴും,
പേപ്പെരുവെള്ളത്തിൽ പുഴുമുഴങ്ങുവോഴും, 280
തന്നുടൈതാവളമെന്ന നന്നിയോടും നടത്തൈക്കാ-
ളുന്നതാദികളോടിവന്നുറയ്ക്കും സ്തോധം.
അമ്മതാരപ്പിടികാട്ടിയെന്നാലുമമ്മിഞ്ഞനർക-
മമ്മാരതുപറെച്ചേരും ചൈതങ്ങളെല്ലാം.

XVIII

അശയേററം പരിമിതമാവശ്യങ്ങളതിലല്ല,
മുഷരഭൃമികൾക്കേ ചമുന്നതഭാഗ്യം. 285
നഷ്ടമൊന്നല്ലാശ, യ്ക്കാനന്ദാനുഭൃതികളുമല്ലം
ഇഷ്ടലാഭത്തോടേ മോദമിണങ്ങുചല്ലോ.
പ്രലോഭിപ്പിച്ചൊടുക്കത്തു പ്രമോദത്തിലുലാത്തുന്ന
കലകളിലൊന്നുമിങ്ങു കാണാനുമില്ല. 290

ഇന്ദ്രിയോപഭോഗം കൊണ്ടുമതിത്തുമന്ദിച്ചു മന-
സ്സിന്നിസൃഖം മറെറന്തെന്നുമലങ്ങുവോഴും,
സിരകളിൽസർവ്വാനന്ദസ്യന്ദം വീശിവിഹരിച്ചു
സുരചിരം നരപദം സുരഭിയാക്കി,

സരസനിർവാണസുധാസദ്യയുട്ടം സംഗീതാദി 295
സുകമാരകലാസുഖം സുലഭമല്ല.

ജീവിതമാദ്യവസാനമേകതാനമിവർക്കിങ്ങ
കേവലം മങ്ങിക്കിടക്കും കനലൂട്ടുതാൻ.

സ്ഫീകൃതരിദ്രുത്തിൻ ധാരാസേകമില്ല, കെട്ടുനീല;
മേഘശാപിശുനീല, തിളങ്ങുനീല. 300

പ്രഥമമത്തയുടെ പ്രകടമനുഭവീപ്പാൻ
സമത്സാഹൃദയതപമിവർക്കില്ലേതും.

ഉത്സവമാണെല്ലൊരുഴുമുണ്ടായേക്കാമന്നാൾ മദ്യ-
മത്തയ്ക്കു മറുകര പിടിക്കുമല്ലാം.

കുടിച്ചു പന്ധരംചുറ്റിക്കുത്തിവീണിട്ടാനന്ദത്തി- 305
ന്നടിപ്പറുമസംസ്കൃതരമുത്തീടുന്നു.

XIX

സുഖസങ്കല്പനം മാത്രമല്ല, സന്മാർഗ്ഗാചരണ
നിയമബോധചുമിങ്ങു നികൃഷ്ടമല്ലോ.

പരന്വരയായി മനഃപരിഷ്കൃതിമാഞ്ഞുമാഞ്ഞു
പരപരക്കുന്നു ചിത്തപ്രകൃതി പാഠ. 310

മുദുസ്സേഫസൗഭ്രാത്രങ്ങൾ മുനമടങ്ങുകയുള്ളു
കടുസപാതഃശ്രേയമാദിയാൽ കല്പിച്ചുനന്ദിയിൽ.

കഴുകനും പുളുളും കൂടുകെട്ടുന്നേടം വിട്ടുപച്ച
ക്കിളികളും പിറക്കളും പറക്കെയുള്ളൂ.

ജ്ഞാനസമ്പന്നരായുള്ള മാനുഷർക്കു മാത്രമല്ലോ
മാനസം സ്കീഗ്ലതകൊണ്ടുസ്പൃണമാവൂ.

315

XX

സുകുമാരസ്വപ്നം ഘ്രാൻസുസാമ്രാജ്യമിങ്ങരികത്തി
ലഭിതമവിഭാതംപോൽ വിളങ്ങീടുന്നു.

അർത്ഥവിമീനാത്യാദരാചാരമുറപ്പുറംപുഴ്ചിൽ
മുക്കിമിനക്കുത്തമഞ്ജുമഹാരാജ്യമേ!

320

സ്വായത്തഭൂതിസംരൂപി സമ്മോദഗൃത്തരംഗമേ
ലോകത്തിലാക്കുമേ നിന്നെ പ്രസാദിപ്പിക്കാം.
മുദുവീചിവിശിമന്ദം മർമ്മരമാണൊഴുകുന്ന
തരംഗിണിയുടെ ചാരുതടങ്ങൾ തോറും,

പ്രതിനവശീതവാതപോതം കളിപ്പതുക്കണ്ടു
തരുകുലം തലയാട്ടിത്താലോലിക്കുമ്പോൾ,

325

വൃത്തിതാളമേളലയശ്രുത്യാദിമീനൻ ഞാനൈത്ര
നന്തകസംഘങ്ങൾക്കണ്ടു നട്ടുവനായി.

അചതാളകലാശങ്ങളുപസ്വപരമൃതിത്താനം-
മവക്കേതും ചോടുവയ്പ്പാനരുതെന്നായി.

330

എന്നാലുമെന്നുടെ ഗീതപാടവത്തെ പ്രശംസിച്ചു
തന്നെത്താനേ മറന്നവർ താണുധം ചെയ്യൂ.

മുതുകകുനിയ മുതുമുത്തിമാരും നൃത്തഭേദ
വിധികളിൽ തുല്ലിടിച്ചു തരുണിമാരെ.

വാൽകൃദാരവും താങ്ങിവിറച്ചു വൃദ്ധന്മാർപോലു
മൗസ്വകൃമോടിടതിരിചവിട്ടിച്ചാടി. 335

XXI

ഏവമതിധന്യം ക്ലേശമീനമിവർക്കിങ്ങുലോക
ജീവിതമാകമാനവും വിനോദവ്യഗ്രം.

പരസ്പരസ്തോമാദരപൂജാപരമിദംദേശം
പ്രശസ്തിലാഭേമേരയിങ്കൽതുകച്ചതല്ലോ. 340

വാസുവവൈശിഷ്ട്യത്തിനു മാത്രമോ മാനസസൃഷ്ടി-
യോഗ്യതയ്ക്കുമിങ്ങന്യോന്യം ശ്ലാച്ഛ്യത ഭക്തം.

കൊട്ടാരം തൊട്ടിങ്ങു ചൊട്ടക്കുടിലോളം പ്രശംസയി
ലൊട്ടധികമാശജന്മസിലമാം ശീലം.

സ്തുതിവിനിമയംകൊണ്ടു തോഷിപ്പിപ്പുമിഥോ; ബഹു-
മതിവീണ്ടുകിട്ടുവാനായ് കൊടുത്തീടുന്നു. 345

സൈപരപുണ്ണം സമുദായം; സുഖമാരം ഭാവിക്കുന്നു;
കൈവരുന്നണ്ടതുമൂലം കാമിതാനന്ദം.

XXII

സ്തിഗ്ദ്ധരീതിയേവം സുഖചലതിതാനിവക്കെന്നാ-
ലത്യന്തമുസതയ്ക്കുറൊരലപായുമായി. 350

അന്യാഭിനന്ദനമാത്മമാധാത്മൈകമാനദണ്ഡ
മെന്നായി, സ്വപ്രത്യയവും ധനാശിചാടി.

സന്നശക്തമായി സൈപരഭിന്നചിത്തം സുഖത്തിനാ-
യന്ത്രമനോമസ്തണത ശരണമാക്കി.

തന്നിമിത്തമാധംബരമാരം കാട്ടിപ്പുറം പകി-
ട്ടൊന്നുകൊണ്ടു കേമനാകാൻ കച്ചുകെട്ടുന്നു. 355

സിമാതിതാത്താഭിമാനം ധാർഷ്ട്യഭാവമിവകൊണ്ടു
വ്യക്തമാമികളിവർ ചരിതാത്മരംഭം.

പ്രഭുക്കന്മാരെടുവസ്രുധാനേത്തിൽ കിടന്നില്ലാൻ
മീനങ്ങളുവലകൾകൊണ്ടു സമത്വിക്കുന്നു. 360

ഇരട്ട്യാളിലോലുമുള്ളതൊക്കെ ചിററുകുവേരതപ
നടിച്ചോര വിരന്തുട്ടു നടത്തീടുന്നു.

പ്രശസ്തിക്കാനിതു; ചിന്നെപ്പുലനാളും തന്റെ വീട്ടിൽ
നിരക്കെപ്പട്ടിണി;യതു രാഹസ്യകാര്യം.

ഹിതാഹിതബോധമെന്യേ പ്രതിനവപരിഷ്കൃതി
പ്പുതുപ്പകിട്ടുകൾകണ്ടു ഭ്രമിച്ചിടുന്നു. 365

XXIII

ഭിന്നശീലമന്യദേശമൊന്നെനിക്കു ഭാവനയിൽ
മുന്നണിക്കു കടന്നിങ്ങു നിന്നുകൊള്ളുന്നു.

വാരുലാവും വാലിതന്റെ വൻകയത്തിന്നടിയിലീ
വാരുണനാഗരാശമഃ വിളങ്ങീടുന്നു. 370

പകയോടും കോട്ടകെട്ടി കടലോടു പടവെട്ടി
പകലിരവില്ലാതിവർ പാത്തുനില്ക്കുന്നു.

അതുകടൽതിരവന്നു തലയ്ക്കുമേൽ തുളുമ്പുന്നു;
വിരലുടപോരും തീരമതിക്രമിപ്പാൻ.

അതിദീർഘം കരോലൂരമാഴിക്കുകും നീളെനീട്ടി
അതിർത്തികാത്തമരന്നോരുരപ്രകാരം 375

അലറിവന്നെത്തു മലയ്ക്കടിയിൽ നിന്നൊരു രാജ്യ-
മഴിവുകൂടാതെ കഴിച്ചെടുത്തിരിപ്പു.

നിരലസാഗരമിതൈഗ്രസിക്കുവാൻ തിന്നാച്ചു
നിരന്തരം നീട്ടിക്കൊഞ്ഞൊഴിഞ്ഞീടുന്നു. 387

അടിയിലിതറിയാത്തപടിമുദുസ്സേരം സ്ഥല
ജലസ്ഥിതതലമൊന്നു വിളങ്ങിടുന്നു.

മെല്ലവേ പായുന്നചാരകുപ്പുകളും പീതവണ്ണ്
ഫംഗ്ലപുഷ്പപരീതമാം പരപ്പുകളും;

സുന്ദരമാമലരിയാൽ ഛന്നമായതടങ്ങളും 388
മന്ദമൊട്ടും പടവും പാകുപ്പുകളും;

എണ്ണമില്ലാതാളുതിങ്ങുപന്ത്രപീഥികളും നേത്ര
പുണ്ണപുണ്ണഫലം കൃഷിപ്പറമ്പുകളും;

സിന്ധുവിനെ സമരത്തിൽ ഖണ്ഡിച്ചുപിണ്ടെടുത്തോരു
ഖണ്ഡുമാംഭ്രവണ്ഡമീ(1)ലന്താ സാമ്രാജ്യം. 390

XXIV

പാരാപാരത്തിലെ പെരുംതിരക്കത്തുതീരാപ്പേടി
ചേരും മാറ്റുപ്പിടികാട്ടിമിരട്ടുകയാൽ,

വൻകടലോടമോരാത്രമങ്കമാടിടുവാൻ പൗര
സഞ്ചയം ജന്മനാഖലകങ്കണരായി.

നിരന്തരോദ്യമഖുലിനിത്യവ്യവസായശീലം 395
പരം തഴുപ്പിച്ചു പാരം ധനാന്തികൂടി.

തന്നിമിത്തം വിഭവത്തിൻ നന്ദനീയ ഫലങ്ങളും
ദുർന്നിവാദ ദുരിതവും ഭൃശ്യമാകുന്നു.

സുഭിക്ഷത നാനാസുഖസൗകര്യങ്ങളോടും കലാ
സുശിക്ഷിത സുകുമാരമിങ്ങൊരുഭാഗം. 400

അനന്യമാം കാപട്യത്തോടാത്മാഭിമാനഹീനത
തിമത്തുതുജീടുന്നുണ്ടു മറുവശത്തിൽ.

കണ്ണമഞ്ചും കനകത്തിൽ കരുകാന്തിയ്ക്കിടപെട്ടു
തന്നെയും വിററുണ്ണുവാനും തയ്യാറിങ്ങുജ്ജോർ.

ദരിദ്രന്മാർ സ്വയം വിൽപ്പു; ധനികന്മാർ വിലകൊടുംവു; 405
സൗത്യാന്മാരടിയും പ്രഭുമായി.

അധികാരപ്രമത്തരാമന്യന്മാർക്കുകൃത്തരങ്ങു
ഗതികെട്ടു ജനങ്ങൾക്കിതടിമച്ചാത.

കൊടുങ്കാറ്റുകൊണ്ടുമേതും കുലുങ്ങുകില്ലിങ്ങുജ്ജോര
നൊടും തടാകങ്ങൾ; കാളമറിഞ്ഞിട്ടില്ല. 410

ദരിദ്രമതുപോലെ ദാസരായി ജീവിക്കുന്നു
മരിച്ചതുമേവ; മിടയ്ക്കിളിക്കുമില്ല.

XXV

ഹന്ത! പൂവ്നാരിൽ നിന്നുമെത്രമാത്രമിവർക്കിപ്പോ-
ളിന്തരം കാണുന്നു; കാലം പകർന്നുപോയി.

അസംസൃതദരിദ്രന്മാരായാലും തൃപ്തര;ണാക്കും 415
വശപ്പെട്ടുകില്ല പാരം ധീരരക്കൂട്ടർ.

സമരാഭിരതം ചിത്തം, സ്വന്തശ്രമത്തിൽ പതാകതാ-
നവരുടെ വീരശൂരവിലോചനങ്ങൾ.

കഷ്ടമൂർജസ്വലമായ ബ്രിട്ടനുള്ളോരോജസ്സെങ്ങി
നഷ്ടവീര്യമായ നാട്ടിൽ മാന്ദ്യവുമെങ്ങോ. 420

XXVI

നാമമാത്രസ്മൃതിയാലെൻസ്നേഹമാദരാവേശാദിഷ്ടം
ചേതസ്സാങ്ങുപാഞ്ഞാറംഗലഭ്രമിയിൽ ചേർന്നു.

- പച്ചസ്സു, യുപമൊത്തപുൽതകടിപ്രദേശങ്ങൾ
 അമ്മസ്ഫടികായോന്നോരാപഗാവഗ്നം.
- ഉത്തരമുഖത്തുനിന്നു ഹൃദ്യമായോരിളംതെന്നൽ
 വൃക്ഷശാഖതോറുമോലും ചിഹ്നംഗഗാനം; 425
- പ്രപഞ്ചമധുരിയുടെ പ്രകൃമമാദ്വയാടി
 പ്രഹ്ലമാത് പ്രതിമാത്രപ്രസരീഷണ.
- കാലാവസ്ഥ പരിധിയെ കടക്കുകില്ലിങ്ങു, പക്ഷേ
 വേലാതീതമൊന്നുണ്ടെങ്കിൽമാനുഷബുദ്ധി. 430
- അന്ത്യാധികാരത്തിന്നിചരടങ്ങുകില്ലെന്നാകിലു-
 മൊന്നാകെയുക്തിക്കണെന്നാലടിവഴങ്ങും.
- വഴക്കവും നിയമവും നിമിത്തമീനമാണെന്നാൽ
 കുലുക്കമില്ലിവർക്കതൊട്ടതിക്രമിപ്പാൻ.
- അധ്യക്ഷവിഷണ, മാതമഗൗരവത്തിൽവിളക്കമാം 435
 മുഖത്തായചേന്നചഞ്ചും, പ്രശ്നിയും, മട്ടും.
- സമസ്തസാമ്രാജ്യങ്ങൾക്കുംസർവാധീശരാമിവരെ
 നിരക്കിക്കൊണ്ടന്നേൻ മനോമുകുരം തന്നിൽ.
- മഹോദ്ദേശപരായണർ മഹിതമാമവധാന-
 സഹിതചിന്തനാപരർമഹനീയന്മാർ. 440
- പ്രകൃതിചെററൊട്ടുത്തോര പൈതങ്ങളുമയെപ്പോലെ
 കൃതകമോടിയും നടപടിയുമാറോർ.
- സ്ഥിരപ്രതശീലമാരോസിരയിലും നിസർഗ്ഗമാ-
 യുരുബലവേഗമോടു മൊഴികീട്ടുനോർ,
- സവീയാധികാരാവകാശമായിത്തങ്ങൾ കരതൂന്ന് 445
 തേതും വിട്ടുവിട്ടുകൊണ്ടിളച്ചിടാത്തോർ.

“രണ്ടുപക്ഷമില്ല രാജ്യകാര്യകൈകാര്യ കർതൃപ-
 മുണ്ടേനിക്കു” മെന്നുവോധമുദിക്കുമുഖം,

കേവലം കഷ്ടൻ ചോലും താനുമെന്നന്യാധീനനാം
 പൗരനെന്നു പൗരന്മാരുടെ പരിചാലിപ്പൂ.

450

XXVII

സമാഹൃതമേനിക്കെന്നും സപായത്തമാണേവമോരോ
 സപായജ്ഞാനഭൂതി, സാക്ഷാൽമോക്ഷവുംനീയ.

ദുരിതസഞ്ചയംകൊണ്ടു ദുഷിതമല്ലെങ്കിൽ നിന്നിൽ
 പരമില്ല പദം നീതാൻ പരമാനന്ദം.

അംഗവേദരതിമാത്രമാധിഷ്ഠിതമിഹ്നത
 മംഗലമാരണമായിതവർഷ്കുറും.

455

ദേഹമുക്തൃത്തത്തിൽ, ഭിന്നവസ്തുപരസ്സര
 സോദയ്യസംവദനയും സിദ്ധിപാടിപ്പൂ.

അരംസപായമധിനാഥനായി, സമുദായവെന്ദം
 തീരെവിട്ടുമോരിലിട്ടു മുതിരയായി.

460

മിഥോവെന്ദമൊഴിഞ്ഞപ്പോൾ മാനുഷജീവിതത്തിന്റെ
 മധുരമമാറിക്കണ്ടു കവർപ്പുകൂടി.

ഏകരാജ്യപൗരവെന്ദമാകമറന്നഭിപ്രായ
 ദേഹംകൊണ്ടുതമ്മിലവഗണിച്ചീടുന്നു.

വികേഷാഭങ്ങൾ വളരുന്ന, വിഭിന്നപക്ഷങ്ങൾ മൂലം
 കക്ഷിഭേദക്കഴിയായിരാജ്യകാര്യങ്ങൾ.

465

വാരിതസംഘങ്ങൾ വെന്ദമോചനത്തിനാർത്തിടുന്നു,
 പാരമൗന്നത്യമാശിച്ചോരതിനായിട്ടും.

പരിണാമം പരമലോകം പാരം പരവശമായി
 പരിചര്യചാഴായ്ക്കു പാപ്പിടമാകും. 470.
 സമുദായയന്ത്ര ചക്രസമുദയമിറുകിച്ചേ
 ന്നായരുമുന്മാദവഹി, കാട്ടുചും നില്ക്കും.

XXVIII

ഇത്രയുമല്ലിതെക്കാളുമെത്രയോടാദനം ഭാവി-
 വൃത്തമിന്നാട്ടിനു നിത്യദ്രേവിലപംസം,
 ജന്മ സിലസമുദായനിർമ്മലബന്ധമാധുര്യ- 475
 മെന്നമാറുമെന്നാനിച്ചു മന്ദിച്ചു ധർമ്മം,
 പരസ്തോഷാദരശീലം പാഞ്ഞൊളിക്കുമെന്നല്ലേറെ
 ദ്വരഘവൃത്തിയായ് തീരും പുരഘ ചിത്തം.

നിസർഗ്ഗസിലമാംസധാന്യസ്തിഗ്ദ്ധശീലഃ നിഖയ്ക്കുയോർ
 പ്രസക്തികൃത്രിമാചാരവിധത്തിലേറും. 48
 ധനികമണ്ഡലത്തെയും ദണ്ഡനീതിയേയും മാത്രം
 മനസ്സില്ലാമനസ്സോടെ മാനിക്കുമാരും.

മാനനീയ പദവിയും മഹിമയ്ക്കുമില്ലാതാകും
 സ്ഥാനമെങ്ങും, ധനമതെക്കവൻകൊള്ളും.

കാലക്രമംകൊണ്ടു നാടും കാമ്യമായഗുണാൽകർഷം 495
 കാലമാറി മണംപോയമഞ്ജരിയാകും.

പണ്ഡിതമണ്ഡലസ്ഥാനം, വർണ്ണയോലാക്കളെപ്പൊറ
 പുണ്യധാത്രി, രാജ്യസ്തോരരാജിത ദീപം,
 പ്രകടമാം പ്രജാക്ഷേമം പ്രതീക്ഷിച്ചു പൃഥ്വിപാലർ
 മകുടഭാരം ചുമന്ന മാതൃകാഭൃമി. 490

കൃതികൾ കീർത്തിയു മാത്രം കാവ്യരാജീവമച്ഛോര
പ്രതിമസാധിത്യരംഗ മംഗലദേശം.

ഒടുവിലയ്യയ്യോ! ലോഭം ലോഭ മെന്നപിശാചിന്റെ
കൊടിയപെട്ടുതുളും പാഴ് പരന്മാകും.

സൂരികളും ശൂരശസ്ത്രധാരികളും ധരേരത-
മാതമവഗണിതരായന്തിച്ചിടും.

490

XXIX

പരസ്യതന്ത്രയുടെ പാരം ദുഷ്ടഫലമേവം
സൈപരം പക്ഷപാതമെന്യേ പറഞ്ഞയ്യുളും.

പൃഥ്വീപതികളെത്തല്ല പ്രീതിപ്പെടുത്താനല്ലിതു
സിലപ്രതിഷ്ഠന്മാരുടെ സേവയ്യുമല്ല.

500

മാമകനിവ്യാജമനസ്സാക്ഷിയുടെ സാമ്രാജ്യത്തി
ലീവക നീമതാദോഷം നിഴലിക്കായ്!

ഉമ്മംപലം ലലന്ദപരതപിപ്പിപ്പതും നാനാ
ദുഷ്ടരിതജനശക്തിദുഃഖംചേർപ്പതും.

കൈവേ മംഗലമുഗ്ദ്ധ ശുദ്ധസപാതന്ത്രമേ പണ്ടും
ഒപ്പമനുഭവിച്ചറിഞ്ഞുള്ള തല്ലോ നീ.

505

പ്രജാപ്രഭുതപ്രക്ഷോഭൈക്കൊടുങ്കാറ്റിൽ കൊഴിഞ്ഞുപോം
നൃപനിഷ്ഠരാജ്ഞോഷ്ടാവിൽ കരിഞ്ഞും പോകും.

അസ്ഥിരസ്ഥായിയാമുദ്യൽസുനമേ സപാതന്ത്രമേനീ
അസ്മമിച്ഛു പോയിടമീരണോഖൊന്നാലും.

510

ഋതുദേശമിതുനിന്നാലനുഭോഗ്യമെന്നാവിതിൽ
ഗതിനിയമനമൊന്നേനിനപ്പതി ഞാൻ.

കായക്ലേശത്തിനമാത്രം കെല്പുണ്ടോരെയെങ്ങുമെന്നും
സ്ഥായത് പ്രജ്ഞാപ്രഭാവന്മാർ ഭരിച്ചിടുന്നു.

സ്വാതന്ത്ര്യം യോഗ്യതയ്ക്കൊത്തു സർവ്വാതിമതസ്ഥർക്കും 515
വീതിച്ചുകിട്ടുമ്പോൾ താനതത്ഥവത്താകും.

അനരൂപമല്ലാത്തുരഗിസ്വാതന്ത്ര്യത്താലാതും
മതിമറന്നീടാനിടകൊടുത്തുവെന്നാൽ,

അവനധികാരഭാരം ചുമിക്കുണ്ണം ചിമ്മിവിഴുഃ;
അടിയിലുള്ള വരകല്ലൊടിതകരും. 520

XXX

ഏകസമുദായം രാജ്യഭാസ്യേതം വഹിച്ചതു
സ്വാതന്ത്ര്യമെന്നോതുന്നതെന്തെവലമോത്താൽ.

അത്യന്തശാന്തമെന്നാലുമെത്രയും ക്ഷുബ്ധമാമെൻറ
ചിത്തം ചോരദൂരാചാരപലതികണ്ടാൽ.

ചെങ്കോലിൻ ചെൽവത്തെപ്പോലും ചെറുത്തുടുശ്ചോഴ്ചകാട്ടി 525
ഊങ്കേറും കുപ്രഭുക്കന്മാർ കളിച്ചെന്നാലോ,

സ്വകീയസ്വാമരന്ദ്രം മാത്രം സ്വാതന്ത്ര്യമെന്നൊരുകൂട്ടം
മൃഗീയമിത്രദേശികൾ മുറയിട്ടാലോ,

അല്പജ്ഞതാനപീക്ഷിക്രി അശ്വന്മാരായുധമാക്കി
നിഷ്ടിഞ്ചെന്നന്മാരെ തൊച്ചമന്തിയാലോ, 530

വിദേശം കൊള്ളയിട്ടുള്ളവിത്തംകൊണ്ടു കൂരചിത്തർ
വിധേയരെ സ്വദേശത്തിൽ സ്വരൂപിച്ചാലോ,

കാതയും, കാരുണ്യം, കാര്യബോധവും, ക്രോധവുമെൻറ
ചേതസ്സുദേശിച്ചുഭോഗമുദ്രാമമാക്കും.

കുഴപ്പമില്ലാതെ നിരോധനങ്ങൾ രാജ്യ
ഭരണസംസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഞാനേയും തേടും.

535

XXXI

ശപിച്ചാലും ശപിച്ചാലും ശോകരോഷവശനായി
ശ്ലാപിച്ചാലുമെന്നോടൊത്താ ദുശ്ശങ്കനത്തെ.

അടിയീലത്യാഗ്രഹികളാദീപുരുപാലശ്രീയെ
ദേദിപ്പാനാഞ്ഞൊരു ഗോദാഗ്രഹനത്തെ.

540

ഉൽകൃഷ്ടം പ്രഖ്യാതിയെന്നിട്ടും മുറുവായ രാജ്യ
ശക്തിയെധിക്കാർച്ചോരു ദുർമ്മുഹുന്തത്തെ,
കുലദൈവമാക്കിക്കടിയിരുത്തി വിത്തത്തെച്ചിത്ത
നിലയത്തിലേറെ നഷ്ടശ്രീനിമേഷത്തെ.

ശപിച്ചാലും ശപിച്ചാലും സോദര! ശോകരോഷം
ശപിച്ചാലുമെന്നോടൊത്താദുശ്ശങ്കനത്തെ,

545

വിതകാരികളാമെത്രസുതരെയീദ്രമാതാപു
പവനെന്നമത്തമണ്ണിനായിട്ടു ചിററു.

അദീപുമാദാപശ്രീയിങ്ങാളുരോഷമൊടുക്കുന്നു
കാളിക്കത്തും ദീപമതിൻതിരിയെപ്പോലെ.

550

കുഞ്ചേരപ്രധോഡംബരപ്രദർശനത്തിനായെത്ര
കുലേലന്മാരുടെ കടിയിരിപ്പിച്ചുകി.

രചിരകേദാരമൃകദീരഭൂമികളെത്ര
തരിശാക്കിധനാദാപം താവളമാക്കി.

അതിഭോഗപരയണരലംബാജ്ഞാവിശിയെത്ര
ചിരസ്മേരപ്രദേശശ്രീവില്വപുമാക്കി.

555

വൃദ്ധചിതാക്കന്മാരിഷ്ടചൂതാധ്യാപ്തമാതാക്കൾ,
ലജ്ജാനന്ദകഥാപ്രകൃതം കന്യാകാവഗ്നം

ചിത്രസാധുക്കളാണേവമുത്താപസംയുതംവീടു
വിട്ടുവിടേണ്ടതെന്തിൽ നിബദ്ധമായി. 566

പശ്ചിമസാഗരത്തിനും പടിഞ്ഞാറാ (1) യശപഗോഷിൻ
വിസ്തൃതാപഭൂവനം ശരണമാക്കി.

ഉഗ്ര (2) നയാഗ്രോത്ഥമാനോരച്ചാരവംകൊണ്ടുകണ്ണ
മരിദ്രദേശം സാമിച്ചത്രസഞ്ചരിക്കുന്നു.

മന്തമന്ത! സഹോദരസ്വന്തനാട്ടിൻ ദൂരന്തങ്ങൾ- 565
സ്തമീനമേവമീനാം കണ്ടറിഞ്ഞീലോ?

XXXII

ഇതേമുറ്റത്തുതടവീകൾ മലം ഒരു സഹജനാപോന്മൻ
വഴിവിഴിച്ചുവിടത്തിലുഴലുകയാം.

തരുലതാജടിലമാമുരുയേകരവനം
പരമാപൽപ്രദാഗാധാവടപടലം. 570

കൃമൃഗജാതിരക്ഷാഭാരമേറ്റു നടത്തുന്ന
ഹോരാടവീമയമായ മഹാസാന്ദ്രാജ്യം.

കണ്ടകന്മാ (1) രമേരിക്കാക്കാട്ടാളജാതികളുമ്പു
ച്ചുണ്ടിയെന്നാൽ പിഴക്കാത്തപേക്കൊലപ്പാടം.

ഉയരത്തിൽച്ചുറ്റിവിശുദ്ധഗ്രമക്രവാതച്ചീററൽ. 575
മുഴലപ്പും ക്ഷേപളാഹോഷഭീഷണി മുറ്റും.

1. അശപഗോഷ് (അസപിഗോ) വടക്കേഅമേരിക്കയിൽ ഒണ്ടറിയോ തടം
കത്തിൽ വീഴുന്ന ഒരു നദി.
2. വടക്കേഅമേരിക്കയിലെ ലോകപ്രസിദ്ധമായ നയാഗ്രാ ജലപാതം.
1. റെഡ് ഇൻഡ്യന്മാർ എന്നു വിളിക്കപ്പെടുന്ന കാട്ടാളജാതികൾ അമേരിക്ക
യിലെ ആദ്യനിവാസികൾ

ചിന്താഗ്രസ്തനവൻ സാധു സ്വപനദേശവെമിഷ്ടകൃതൻ
സന്താപഭാരത്താൽ തലതാഴ്ന്നിനിന്നീടാം.

സാലുപസംകൊണ്ടങ്ങു നില്പാൻ സാധ്യമല്ല, പക്ഷേ പോകാൻ
അലപനീനനവനില്ലൊരല്ലവും ശക്തി. 5

ഏറ്റുയരസ്സുള്ള ജന്മഭൂമിക്കനേക്കെന്നെപ്പോലെ
നീറുമുജ്ജോടാശാപുവം നോക്കുകയാവാം.

XXXIII

നിഷ്ഫലം നിഷ്ഫലം ചിത്തമല്യത്തിൽമാത്രം
മുത്തരളാനന്ദം തേടിത്തീരിഞ്ഞതനെയും!

ഏതുരാജ്യനിയമവും ഭേദിക്കാത്തസുഖം ഗേഹാ-
മോദസൗഭാഗ്യങ്ങൾ വിട്ടുവൃഥാതിരഞ്ഞേൻ.

പ്രാർത്ഥനാഭരണം സ്വധർമ്മശാസ്ത്ര
മേതികൊണ്ടു വിറപ്പിക്കുമിടത്തു പോലും,
മാനുഷമാനസാന്തിയു ഭൂപനോശാസനങ്ങളോ
കാരണമാകില്ല കഴിവാകയുമില്ല. 590

കർമ്മസ്വതന്ത്രതസിദ്ധമെന്നുമെങ്ങും; ശപഥശ്രേയസം
നിർമ്മിപ്പതും നമ്മളനുഭവിപ്പതുംനാം.

ഗൃഹരഹസ്സുപമധുതരംഗിണിമഹാചാത
കലഹത്താൽ കലങ്ങാതങ്ങൊഴുകിടുന്നു.

ജയിൽ കൊലമരമിപജനപദാചനകലാ-
നയപ്രവൃത്തരെ അപജയപ്പെടുത്താം. 595

ഔക്കമേശുഭേ; മതപ്രസക്തിയും മനസ്സാക്ഷി
സ്വപ്രകൃതിയും സൗകൃതിയും സർവ്വകലാനം. 598

